

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-161>

УДК 338.43:331.105

ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

WAYS TO INVOLVE SMALL AGRICULTURAL ENTERPRISES IN PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE

Сологуб Олексій Вікторович

аспірант,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7835-4068>**Solohub Oleksii**

Chernihiv Polytechnic National University

У статті обґрунтовано теоретико-прикладні засади залучення малих аграрних підприємств до механізмів державно-приватного партнерства (ДПП). Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Встановлено, що малі агропідприємства мають високий потенціал інтеграції у проекти ДПП. У межах дослідження розроблено концептуальну модель залучення малих підприємств до ДПП, що ґрунтується на інтегрованому підході та передбачає взаємодію держави, державних інститутів і малого бізнесу. Наукова новизна полягає у поєднанні інституційного, етапного та результативного підходів до формування системи ДПП із урахуванням специфіки малого аграрного підприємництва. Практичне значення результатів полягає у можливості використання запропонованої моделі задля формування аграрної політики.

Ключові слова: малі аграрні підприємства, державно-приватне партнерство, інноваційна діяльність, аграрний сектор економіки, аграрна політика, сталий розвиток.

The article substantiates the theoretical and applied principles of involving small agricultural enterprises in public-private partnership (PPP) mechanisms as a tool for ensuring sustainable innovative development of the agricultural sector of the economy of Ukraine. The relevance of the study is due to the need to increase the efficiency of agricultural production. It has been established that small agricultural enterprises, in particular farms and cooperatives, have a high potential for integration into PPP projects. It has been determined that the participation of small businesses in partnership models allows the state to implement strategic goals of agricultural policy with minimizing the budget burden, while ensuring effective distribution of risks, resources and responsibilities between participants. It is substantiated that in the conditions of volatility of the financial and economic environment and increasing security challenges, PPP acts as an institutional mechanism for increasing the stability of the agricultural sector, maintaining logistical capacity, developing local supply chains and modernizing production infrastructure. Modern scientific approaches to the interpretation of PPP as a mechanism of agricultural policy, a tool for attracting extra-budgetary investments and a form of interaction between business and government in conditions of macroeconomic instability were analyzed. It was found that despite significant scientific achievements, the issues of forming effective mechanisms for integrating small agricultural enterprises into partnership models remain insufficiently studied. The scientific novelty lies in the combination of institutional, staged and effective approaches to the formation of the PPP system, taking into account the specifics of small agricultural entrepreneurship in the conditions of a transformational economy. The practical significance of the results lies in the possibility of using the proposed model by state authorities and business entities to form an effective policy to support small businesses and implement innovative agricultural projects. The implementation of the proposed mechanisms will contribute to the formation of a competitive, environmentally sustainable and socially oriented model of development of the agricultural sector of Ukraine.

Keywords: small agricultural enterprises, public-private partnership, innovative activity, agricultural sector of the economy, agricultural policy, sustainable development.

Постановка проблеми. Для забезпечення сталого інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України вагомим є залучення малих підприємств до державно-приватного партнерства. Це дозволяє запровадити сучасні технології у сільськогосподарське

виробництво та стимулювати зростання економіки регіонів. Ефективна реалізація моделей ДПП у аграрному секторі визначає необхідність у визначенні економічних пріоритетів на державному та приватному рівнях. Зокрема, малі агропідприємства, які займаються селекцією, біотехнологіями, впровадженням органічного землеробства чи розвитком систем прецизійного землеробства, мають високий потенціал для партнерства з державними структурами. Малі фермерські господарства або кооперативи, що розробляють та впроваджують ефективні моделі збереження родючості ґрунтів чи управління водними ресурсами, можуть бути партнерами у проєктах, спрямованих на підвищення екологічної стійкості аграрного виробництва. Участь таких підприємств у ДПП дозволяє державі дотримуватися стратегічних цілей, пов'язаних із забезпеченням продовольчої безпеки та адаптації до кліматичних змін, із меншими фінансовими витратами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання залучення малого підприємництва аграрного сектору до державно-приватного партнерства є досліджуваним серед наукової спільноти. Відтак, Морарь Д. [6] обґрунтовує, що державно-приватне партнерство в аграрному секторі України є механізмом аграрної політики держави, метою якого є залучення позабюджетних джерел фінансування. Доповненням є визначення Онегіної В.М. [7], яка стверджує, що в умовах несприятливих макроекономічних умов, пріоритетним є використання потенційних можливостей державно-приватного партнерства (ДПП) як форми взаємодії бізнесу і влади, джерела інвестиційних ресурсів розвитку сільських територій.

Також Усата Н.В. [8; 9] визначає необхідність переорієнтації моделі розвитку сільського господарства на засади більш глибокої взаємодії між державою та бізнесом, одним з ключових механізмів забезпечення чого є ДПП. В продовження, Запатріна І.В. [2] акцентує на потребі використання ДПП як інструменту відновлення та відбудови агропромислового комплексу, зокрема, та країни загалом.

Враховуючи значні напрацювання серед наукової спільноти в частині дослідження питань залучення малого підприємництва аграрного сектору до державно-приватного партнерства, все ще залишаються актуальними питання обґрунтування дієвих механізмів залучення ДПП та ефективності його застосування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аграрний сектор є важливим сегментом національної економіки, що забезпечує формування валового національного продукту та дотримання стійкості макроекономічного середовища. Відповідно до цього, важливим є дослідження шляхів розвитку аграрного сектору у перспективі. Незважаючи на наявні вагомі наукові дослідження, недостатньо досліджуваними залишаються питання залучення малих аграрних підприємств до державно-приватного партнерства у Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження механізмів залучення малих аграрних підприємств до державно-приватного партнерства задля посилення дієвості розвитку аграрного сектору економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Волатильність фінансово-економічного середовища та зміна клімату визнає необхідність у формуванні адаптивних інноваційно орієнтованих моделей функціонування малих підприємств. Відповідний підхід технології до потреб місцевих громад, що значно підвищує ефективність реалізації аграрної політики. У сучасних умовах реалізації політики національної безпеки важливим напрямом є посилення стійкості аграрного сектору економіки. ДПП в цьому контексті є ефективним інструментом забезпечення дієвого функціонування інфраструктури аграрного сектору. Таке партнерство сприяє досягненню продовольчої, екологічної та економічної безпеки на регіональному та національному рівнях.

Основною метою сучасного ДПП у сфері аграрного сектору є підвищення ефективності виробництва та створення умов для стабільного функціонування галузі в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз. Ефективна реалізація ДПП ґрунтується на обґрунтованих цілях, узгодженні стратегій розвитку, партнерстві між сторонами та відповідальному розподілі ризиків і функцій.

Окремий напрям розвитку ДПП у аграрному секторі є збереження логістичної спроможності агросектору. Мале підприємництво у своєму функціоналі має можливість сприяння та підтримки локальних ланцюгів постачання. Зберігання продукції та її транспортування має вагоме значення для продовольчої безпеки, особливо в умовах економічної волатильності.

Таким чином, державно-приватне партнерство у сфері аграрної безпеки відкриває

можливості для консолідації зусиль держави та малого бізнесу задля ефективного реагування на сучасні загрози. Це дозволяє створити стійку модель аграрного розвитку, здатну забезпечити економічну стабільність і продовольчу незалежність країни.

У контексті забезпечення стабільного розвитку аграрного сектору економіки України важливу роль відіграє формування ефективної взаємодії між державними структурами та малими підприємствами на основі ДПП. Вагомим є участь малих виробників та аграрних кооперативів у реалізації інноваційних проєктів, які спрямовані на підвищення продуктивності, стійкості та екологічності сільського господарства.

Одним із пріоритетів такої співпраці є впровадження інновацій у сфері ресурсозберігаючих технологій, адаптації до змін клімату, біоенергетики, сталого землеробства та органічного виробництва [2]. ДПП дозволяє акумулювати фінансові, організаційні та технологічні ресурси для реалізації пілотних проєктів, модернізації виробничої бази, а також підвищення рівня аграрної освіти й поширення знань серед сільськогосподарських виробників.

На основі проведеного дослідження розроблено комплексну модель шляхів залучення малого підприємництва до державного-приватного-партнерства. Запропонована модель залучення малих аграрних підприємств до ДПП в Україні передбачає інтегрований підхід, який поєднує державні ресурси, інституційну підтримку та мале підприємництво для реалізації аграрних інноваційних проєктів [8].

Метою розробленої моделі є створення умов для активної участі малих підприємств шляхом зниження фінансових, адміністративних та інформаційних бар'єрів, стимулювання інновацій та підвищення економічної ефективності. Концептуальна модель враховує особливості аграрного сектору, де малий бізнес відзначається високою гнучкістю та здатністю швидко впроваджувати новітні технології, зокрема в напрямках органічного землеробства, прецизійного землеробства, локальної переробки та зберігання продукції, а також діяльності агрокооперативів.

Представлена передбачає взаємодію трьох ключових категорій учасників: держави, державних інститутів та малих агропідприємств. Держава формує стратегічні аграрні пріоритети, забезпечує фінансову підтримку та нормативно-правові умови. Державні інститути проводять регуляторну політику, організову-

ють навчання та стандартизують процедури підготовки техніко-економічних обґрунтувань. Малі підприємства беруть участь у реалізації проєктів, впроваджують інновації та управляють виробничими процесами.

Модель побудована на п'яти послідовних етапах, що включають формування пропозицій проєкту та затвердження, підготовку та навчання, фінансування та ризик-менеджмент, реалізацію проєкту, моніторинг і оцінка. Відповідних етапний підхід забезпечує ефективне залучення малих підприємств та контроль за досягненням очікуваних результатів.

Очікуваними результатами впровадження моделі є підвищення економічної ефективності аграрного сектору через модернізацію виробничої бази. Позитивним є збільшення інвестицій та продуктивності, нарощення соціальних ефектів у вигляді створення робочих місць і розвитку громад. Крім того, модель сприяє зміцненню інституційної довіри між державою та малим бізнесом, поширенню інноваційних практик та створенню пілотних кейсів, які можуть бути практично реалізовані на національному рівні.

Науковою новизною розробленої моделі є практичне спрямування, що базується на поєднанні інституційного, етапного та результативного підходів і враховує специфіку аграрного сектору в умовах трансформаційної економіки. Розроблена модель дозволяє розробити стійку та конкурентоспроможну систему ДПП в аграрному секторі України, орієнтовану на сталий розвиток та інтеграцію сучасних технологій.

Для ефективного реалізації ДПП у сфері інноваційного розвитку аграрного сектору необхідно сформулювати систему обміну конфіденційною, комерційною та персональною інформацією. Така система має базуватись на прозорих правових засадах і гарантувати захист інтересів як держави, так і приватних учасників.

Пріоритетним є досягнення збалансованості інтересів сторін, що передбачає розробку ефективних механізмів контролю, моніторингу та оцінки реалізації спільних проєктів [9]. Важливо обґрунтувати правила розподілу ризиків, відповідальності та прибутків у рамках ДПП, що сприятиме підвищенню довіри між учасниками та залученню інвестицій.

Пріоритетним є залучення підприємств, що мають досвід у розробці технологічних або інфраструктурних рішень, до участі в реалізації аграрних інноваційних проєктів [3].

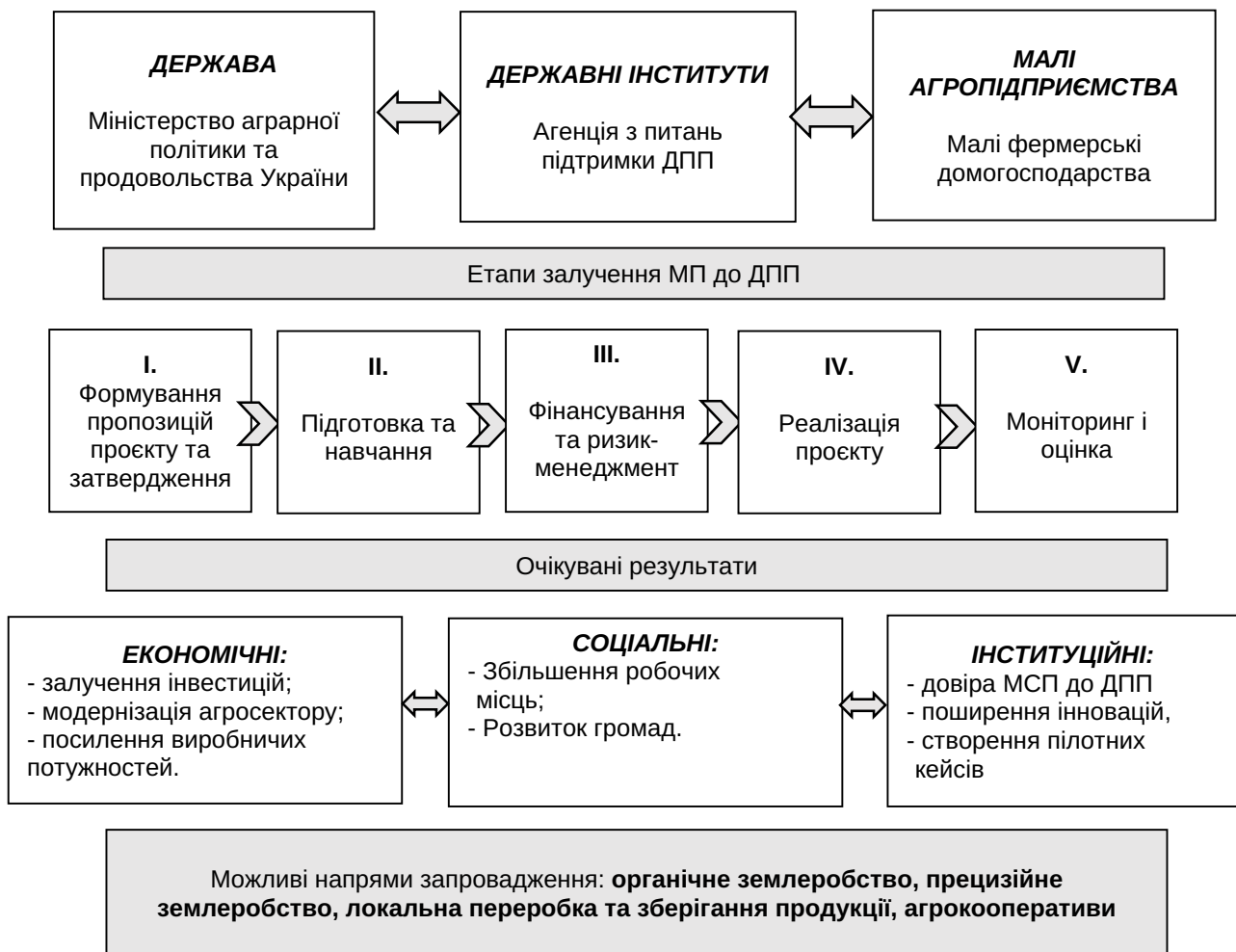

Рис. 1. Концептуальна модель залучення малих підприємств до державно-приватного підприємства у аграрному секторі

Джерело: сформовано автором на основі [1; 4; 7]

Наприклад, компанії, що спеціалізуються на проектуванні систем зберігання та логістики сільськогосподарської продукції, розвитку енергозберігаючих рішень або модернізації зрошувальних мереж, можуть стати надійними партнерами держави в межах інфраструктурних програм.

Висновки. Поєднання адміністративного ресурсу держави з потенціалом приватного бізнесу сприятиме ефективній реалізації завдань аграрної політики, зокрема у напрямі сталого розвитку сільських територій, забезпечення продовольчої безпеки, підвищення

конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках. Результативне впровадження ДПП у цій сфері потребує удосконалення законодавчої бази; запровадження стандартів управління ризиками; прозорого фінансування інновацій; розвитку публічно-приватної комунікації щодо пріоритетів аграрної політики. Таким чином, розвиток державно-приватного партнерства в аграрному секторі України створює необхідні передумови для формування модернізованої, конкурентної та екологічно стійкої моделі агро-виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Запатріна І. В., Лебеда Т. Б. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні. *Економіст*. 2011. № 3. С. 52–58.

3. Косач І. А. Концептуальні засади розробки стратегії розвитку державно-приватного партнерства в АПК України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 1 (13). С. 24-31. DOI: 10.25140/2411-5215-2018-11913)-24-31.
4. Кредісов А. І., Білоус А. О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні. *Економіка України*. 2016. № 2. С. 4–15.
5. Круглов В. В, Терещенко Д. А. Реалізація проєктів державно-приватного партнерства в аграрному секторі. *Public Administration and Regional Development*. 2021. №2. DOI:10.34132/pard2021.13.06
6. Морарь Д. Р. Напрями розвитку державно-приватного партнерства в аграрному секторі економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. DOI: 10.32702/23066814.2021.10.89
7. Онегіна В.М. Державно-приватне партнерство та розвиток сільських територій в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 2. С. 64-71.
8. Усата Н.В. Державно-приватне партнерство в аграрному секторі: концептуальні засади розвитку. *Економіка та управління АПК*. 2023. № 2. С. 65–72.
9. Усата Н.В. Державно-приватне партнерство як один із дієвих механізмів відбудови та розвитку сільських територій. *Агросвіт*. 2023, №14. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.14.54
10. Шубравська О.В., Прокопенко К.О. Формування агропродовольчої спеціалізації України в контексті сучасних інвестиційних процесів. *Економіка України*. 2021. №10. С. 35-51.

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Ofitsiyni veb-sait. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed February 17, 2026).
2. Zapatrina I. V., Lebeda T. B. (2011). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak faktor ekonomichnoho zrostannia ta problemy yoho rozvytku v Ukraini [Public-private partnership as a factor of economic growth and problems of its development in Ukraine]. *Ekonomist*. № 3. S. 52–58.
3. Kosach I. A. (2018). Kontseptualni zasady rozrobky stratehii rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v APK Ukrainy [Conceptual principles for developing a strategy for the development of public-private partnership in the agro-industrial complex of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. № 1 (13). S. 24-31. DOI: 10.25140/2411-5215-2018-11913)-24-31.
4. Kredisov A. I., Bilous A. O. (2016). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: svitovi dosvid ta yoho vykorystannia v Ukraini [Public-private partnership: world experience and its use in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. № 2. S. 4–15.
5. Kruhlov V. V, Tereshchenko D. A. (2021). Realizatsiia proiektiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva v ahrarnomu sektori [Implementation of public-private partnership projects in the agricultural sector]. *Public Administration and Regional Development*. № 2. DOI:10.34132/pard2021.13.06
6. Morar D. R. (2021). Napriamy rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Directions for the development of public-private partnership in the agricultural sector of the economy of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 10. DOI: 10.32702/23066814.2021.10.89
7. Onehina V.M. (2017). Derzhavno-pryvatne partnerstvo ta rozvytok silskykh terytorii v Ukraini [Public-private partnership and the development of rural areas in Ukraine]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*. 2017. № 2. S. 64-71.
8. Usata N.V. (2023). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v ahrarnomu sektori: kontseptualni zasady rozvytku [Public-private partnership in the agricultural sector: conceptual principles of development]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*. № 2. S. 65–72.
9. Usata N.V. (2023). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak odyin iz diievykh mekhanizmiv vidbudovy ta rozvytku silskykh terytorii [Public-private partnership as one of the effective mechanisms for the reconstruction and development of rural areas]. *Ahrosvit*. № 14. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.14.54
10. Shubravskaya O.V., Prokopenko K.O. (2021). Formuvannia ahroprodovolchoi spetsializatsii Ukrainy v konteksti suchasnykh investytsiinykh protsesiv [Formation of agro-food specialization of Ukraine in the context of modern investment processes]. *Ekonomika Ukrainy*. № 10. S. 35-51.

Дата надходження статті: 21.03.2026

Дата прийняття статті: 15.04.2026

Дата публікації статті: 20.04.2026